

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

**УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ІМЕНІ Г.Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА**

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**Збірник наукових праць
студентства й наукової молоді**

Харків – 2020

УДК: 881 + 883 + 882 + 882 + 808
Ф 56

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Протокол № 6 від 20. 10. 2020 року

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Голобородько Костянтин Юрійович – доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка;

Маленко Олена Олегівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри українознавства та лінгводидактики;

Мельников Ростислав Володимирович – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова;

Щербакова Наталія Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови;

Лебеденко Юлія Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, координатор з наукової роботи українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка;

Сергієнко Катерина – голова студентського наукового товариства українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка.

Автори публікацій несуть відповідальність за достовірність фактичних даних, чіткість викладу тексту, цитування, а також мовно-стилістичний рівень написання матеріалів.

Філологія XXI століття : Збірник наукових праць студентства й наукової молоді [редкол.: К. Ю. Голобородько (голов. ред) та ін.]. – Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2020. – 72 с.

*Кукіна Олена Анатоліївна
Харків, ХНПУ імені Г. С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. О. В. Ткач*

МЕДІЙНИЙ ОБРАЗ ЖІНКИ В ДИСКУРСІ ГАЗЕТИ «ВІСНИК ЧУГУЇВЩИНИ»

Тексти газетного дискурсу як частина масової комунікації відображають стереотипи масової свідомості та формують їх, нав'язуючи індивіду певні смаки, життєві пріоритети, моделі поведінки, у тому числі мовленнєвої. Лексичні засоби, які використовує публіцист при породженні, а читач при інтерпретації дискурсу, відбивають світогляд людини, а отже «стереотипи національних характерів», внутрішній світ, знання та уявлення.

Питанню гендерної специфіки текстів у засобах масової комунікації присвячені роботи українських дослідників: А. Волобуєвої, І. Кіянка [6], С. Кушнір, Н. Остапенко [8], Т. Старченко, Р. Федосєєвої, російських науковців: Н. Ажгіхіної [1], О. Вороніної, О. Здравомислової, Г. Двіняніної, А. Кириліної [4] та ін.

Серед вітчизняних учених, що активно розробляли проблему моделей конструювання гендерної ідентичності сучасної жінки в Україні, слід назвати Т. Журженко[3], О. Кісь[5], С. Павличко, О. Помазан [9], В. Суковату[10], Л. Таран [11] та ін.

Актуальність дослідження обраної теми зумовлена необхідністю вивчення гендерної ситуації в сучасному українському суспільстві, різних гендерних стереотипів, що впливають на конструювання гендерної ідентичності жінки.

Мета нашого наукового твору: проаналізувати особливості творення медійного образу жінки в дискурсі газети «Вісник Чугуївщини» у період з 2017 по 2020 рр.

Біблія, розглядаючи жінку в певних історико-соціальних умовах, відводить їй особливе, унікальне місце, наголошує на психологічних характеристиках.

Жінка як об'єкт досліджень цікавить філософів, культурологів, мистецтвознавців, літературознавців, мовознавців та представників інших наук протягом кількох століть.

У філософських, соціологічних, психологічних дослідженнях моделі конструювання гендерної ідентичності сучасної української жінки визначаються виявом стереотипів Березині, Барбі, Ділової Жінки, образом жінки-Єви, Феміністки. Зокрема О. Кісь зазначає, що «образ Березині був сконструйований цілком штучно на самому початку незалежності, і його появою та стрімким поширенням завдячуємо насамперед творчості українських письменників-народників» [5].

Журналістські матеріали, опубліковані на сторінках газети «Вісник Чугуївщини», орієнтують сучасну жінку на наслідування поведінки та

якостей *жінки-Берегині* (продовжувачка роду, хранителька домашнього вогнища, домогосподарка, опікунка дітей, чоловіка), *жінки Барбі* (жорсткі еталони зовнішньої краси), *жінки-феміністки* (цілеспрямованої незалежної особистості, непідвладної чоловіку, зі своїми унікальними якостями та вміннями), *ділової жінки* (також цілеспрямованої особистості, яка відзначається красою, розумом, владністю характеру, м'якими рисами жінки та твердим характером чоловіка).

Проаналізувавши журналістські матеріали газети «Вісник Чугуївщини», можемо констатувати явище нівелювання образу ділової жінки, наявність усталених стереотипів *жінка – слабка стать* та *жінка – жертва*.

Аналізуючи статті газети «Вісник Чугуївщини», спостерігаємо, що найчастіше мовний образ жінки представлений у стереотипному вимірі. Таким чином чугуївська преса не далеко відійшла від трактувань, представлених у тлумачних словниках, а саме: *жінка – дружина, жінка – мати, жінка – подруга, жінка – керівник, жінка – колега, жінка – помічник, жінка – лідер* тощо.

Д. Малишевська [7] звертає увагу на таку закономірність, коли для жінки будь-яке порівняння з чоловіком має здебільшого позитивну оцінку, а для представників чоловічої статі порівняння з жінкою є виключно негативним явищем. Зі свого боку звертаємось до «Глосарію до українського видання Дж. Батлер» [2], де трактування поняття «жінка» є ідентичним за критеріями дефініції концепту «чоловік», але йдеться про людину іншої статі.

Проблема відображення статі в українських газетних дискурсах залишається однією з найменш розроблених. Перспективною вбачаємо подальшу можливість дослідження мовного представлення гендерного компонента у матеріалах ЗМІ Чугуївщини.

Література

- 1. Ажгихина Н.И.** Гендерные стереотипы в мас-медиа. *Женщины и СМИ: свобода слова и свобода творчества*. М., 2001.
- 2. Глосарій** до українського видання Дж. Батлер «Гендерний клопіт: фемінізм та підривтожсамості» / [укл. М.М. Дмитрієва]. К. :Ентіс, 2003. С. 197-217.
- 3. Журженко Т.** Маргінальна економічна діяльність і місце в ній жінок. *Гендерний аналіз українського суспільства* / ПРООН, Представництво в Україні. К.: Златограф, 1999. С. 148.
- 4. Кириллина А. В.** Гендерные аспекты массовой коммуникации. *Гендер как интрига* познания. М., 2000. С. 47-80.
- 5. Кісь О.** Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні. Львів, 2003. № 27. – <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/kis.html>.
- 6. Кіянка І.** Гендерна освіта у висвітленні ЗМІ. Громадські ініціативи. 2002. № 3. С. 17–19.
- 7. Малишевская Д.Ч.** Базовые концепты культуры в свете гендерного подхода (на примере оппозиции «Мужчина / Женщина»). *Фразеология в контексте культуры*. М. : Школа

«Языки русской культуры», 1999. С. 180-184. **8. Остапенко Н. Ф.** Гендерна домінантасуспільства і практика діяльності українських ЗМІ. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. К., 2002. Вип. 37. С. 243–244. **9. Помазан О.** Гендерні проблеми і мас-медіа. *Гендерний аналіз українського суспільства* / ПРООН, Представництво в Україні. К.: Златограф, 1999. С. 91-109. **10. Суковата В.** Гендерний аналіз реклами. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2002. № 2. С. 176-182. **11. Таран Л.** Гендерні проблеми і засоби масової інформації. *Гендер і культура: Зб. ст.* / Упоряд. Агеєва В., Оксамитна С. К.: Факт, 2001. С. 154.

Мележик Юлія Станіславівна
Харків, ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Наук. кер: к. філол. н., доц. О.В. Ткач

РЕАЛІЗАЦІЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ СКЛАДОВОЇ У НАВЧАЛЬНІЙ ЛІТЕРАТУРІ (на матеріалі Читанки (Післябукварна частина))

З вересня 2017 року на території України діє новий Закон «Про освіту», 2018 року у Державному стандарті початкової освіти було затверджено напрямок реформи Нової української школи. Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки. Головна мета – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й формуватиме вміння застосовувати їх у повсякденному житті.

НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятись висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами. Водночас батькам теж подобається відвідувати цю школу, адже тут панують співпраця та взаєморозуміння [4].

Наказом Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1272 затверджено типову освітню програму, розроблену під керівництвом О. Я. Савченко, у якій на мовно-літературну освітню галузь виділяють 9 годин на тиждень у першому класі [1; 5].

Українські підручники, мають відповідати новим вимогам законодавства й допомагати розвивати компетентності НУШ. Соціокультурна лінія, яка покликана виховувати патріотичного громадянина своєї країни та ознайомити з ключовими елементами культурної спадщини, є однією з основних. У дослідженні ми виявляли, як представлена етнокультурна складова у навчальній літературі відповідно до програми дисципліни «Українська мова» та директивних вказівок. **Завданням** дослідження було виокремлення фрагментів етнокультурної складової у навчальній літературі та систематизація їх. Для досягнення мети використовували **теоретичний метод** під час ознайомлення з нормативними документами; **порівняльний метод** під час виявлення